

ČIERNY
LEOPARD,
ČERVENÝ
VLK
MARLON
JAMES

ČIERNY LEOPARD,
ČERVENÝ VLK

MARLON JAMES

ČERNÝ
LEOPARD,
ČERVENÝ
VLK

Z angličtiny preložili
MARÍNA a VLADISLAV GÁLISOVCI

sloart

Copyright © Marlon James 2019

Slovak edition © Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o., Bratislava 2021

Translation © Marína Gálisová and Vladislav Gális 2021

Cover illustration © Pablo Gerardo Camacho

Cover design by Helen Yentus

Maps by Marlon James

Tento projekt z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia.

u. fond
na podporu
umenia

ISBN 978-80-556-4465-3

Všetky práva vyhradené. Nijaká časť tejto knihy sa nesmie reprodukovať ani šíriť v nijakej forme, žiadnymi prostriedkami, ani elektronickými, ani mechanickými, ani vo forme fotokópií, nahrávok, prostredníctvom súčasného a ani budúceho informačného systému a podobne, bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

Venujem Jeffovi. Za štvrtmesiac a milión ďalších vecí.

OBSAH

KTO VYSTUPOUJE V TOMTO PRÍBEHU	11
1. PES, MAČKA, VLK A LÍŠKA	15
2. MALAKIN	99
3. O JEDNO DIEŤA VIAC AKO ŠEŠŤ	237
4. BIELA VEDA A ČIERNA MATEMATIKA	373
5. VYPOČUJTE SI ORIKI	497
6. VLK SMRTI	509

VYSVETLIVKY

1. FASISI
2. MANTHA
3. FIALOVÉ MESTO
4. JUBA
5. KU
6. GANGATOM
7. LUALA LUALA
8. KONGOR
9. MITU
10. MALAKAL
11. DOLINGO
12. KALINDAR
13. WAKADIŠU
14. NIGIKI
15. LIŠ

KTO VYSTUPUJE V TOMTO PRÍBEHU

DŽUBA, KU, GANGATOM

KWAŠ DARA, syn Kwaša Netu, kráľ Severného kráľovstva alias
Pavúčí kráľ

STOPÁR, lovec známy iba pod týmto menom

JEHO OTEC

JEHO MATKA

MILOVANÝ STRÝKO, veľký náčelník Ku

KU, meno riečneho kmeňa aj územia

GANGATOM, meno riečneho kmeňa aj územia, nepriatelia kmeňa Ku

LUALA LUALA, meno riečneho kmeňa aj územia na sever od Ku

ABOYAMI, otec

AYODELE, jeho syn

ČARODEJNÍK, nekromant z kmeňa Ku

ITAKI, riečna čarodejníca

KAVA/ASANI, chlapec z kmeňa Ku

LEOPARD, lovec, ktorý sa premieňa na zviera, známy aj pod inými
menami

YUMBOOVIA, víly z buša, ochrankyne detí

SANGOMA, antičarodejníca

MINGI: Žirafák

Dymovka

Albín

Loptoš

Zrastené dvojčatá

ASANBOSAM, obludný požierač ľudského mäsa

NÁČELNÍK KMEŇA GANGATOM

MALAKAL

AESI, kancelár kráľa Kwaša Daru

BUNŠI/POPELE, riečna džengu, vodná panna, schopná premien

SOGOLON, Mesačná čarodejnica

SMUTNOGO, jeden z kmeňa Ogov, vysokých mocných mužov,
nie však obrov

AMADU KASAWURA, otrokár

BIBI, jeho sluha

NSAKA NE VAMPI, žoldnierka

NYKA, žoldnier

FUMELI, Leopardov lukostrelec

VELKÝ BELEKUN, tučný starší

MÚDRY ADAGAGI, múdry starší

KLZKÝ AMAKI, starší, ktorého nikto nepozná

NOOYA, žena posadnutá vtákom blesku

BULTUNGI, pomstiteľky

ZOGBANU, trolovia pochádzajúci z Krvavého močiara

VENIN, dievča, ktoré sa malo stať potravou Zogbanu

ČIPFALAMBULA, obrovská ryba

GOMIDOVIA, niekedy láskavé lesné tvory

EWELE, zlý gomid

EGBERE, jeho bratranec, zlý len od hladu

ANDŽONU, duch Temnokrajov, ktorý číta v srdciach

ŠIALENÁ OPICA, vyšinutý primát

KONGOR

BASU FUMANGURU, starší Severného kráľovstva, zavraždený

JEHO MANŽELKA, zavraždená

JEHO SYNOVIA, zavraždení

SEDEM KRÍDEL, žoldnieri

KAFUTA, domáci pán

SLEČNA WADADA, majiteľka bordelu

EKOIYE, prostitút, ktorý má rád pižmo cibetiek

BYVOL, veľmi bystrý byvol
NÁČELNÍCKA ARMÁDA KONGORU, miestni policajti
MOSSI Z AZARU, tretí prefekt náčelníckej armády Kongoru
MAZAMBEZI, prefekt
ČERVENÝ OGO, ďalší Ogo
MODRÝ OGO, ďalší Ogo
PÁN RADOVÁNOK, ogský organizátor súbojov
LALA, jeho otrok
MAWANSKÉ ČARODEJNICE, prašné panny alias blatné džengu
TOKOLOŠE, malý gremlin, ktorý sa vie stať neviditeľným

DOLINGO A MWERU

STAREC, pán chatrče a južanský griot
KRÁĽOVNÁ DOLINGA, jednoducho kráľovná Dolinga
JEJ KANCELÁR
OTROK Z DOLINGA
BIELI VEDCI, najtemnejší z nekromantov a alchymistov
ZLÉ IBEDŽI, znetvorené dvojča
DŽAKWU, biely strážca kráľa Batutu
IPUNDULU, vták blesku s upíorskymi zvykmi
SASABONSAM, okrídlený brat Asanbosama
ADZE, upír a roj hmyzu
ELOKO, trol z trávy a kanibal
LISSISOLO Z RODU AKUMOVCOV, sestra Kwaša Daru, rehoľníčka
svätého sesterstva
TIEŇOSTROJCOVIA, noční démoni, ktorí slúžia Aesimu

MITU

IKEDE, južanský griot
KAMANGU, syn
NIGULI, syn
KOSU, syn

LOEMBE, syn
NKANGA, syn
CHAMSÍN, dcéra

MALANGIKA A JUŽNÉ KRÁLOVSTVO

MLADÁ ČARODEJNICA

KUPEC

JEHO MANŽELKA

JEHO SYN

KAMIKWAYO, biely vedec, z ktorého sa stala obluda

1

PES, MAČKA, VLK A LÍŠKA

Bi odžu ri enu a pamo.

JEDEN

Dieťa je mŕtve. Viac v tom nie je.

Vraj na juhu žije kráľovná, ktorá zabije každého, kto jej prinesie zlé správy. Ak teda oznámim chlapcovu smrť, podpíšem si spolu s tým rozsudok vlastnej smrti? Pravda požiera lži, tak ako krokodíl požiera mesiac, a predsa je moje svedectvo dnes rovnaké, aké bude zajtra. Nie, nezabil som ho. Aj keď som možno túžil po jeho smrti. Bažil som po nej tak, ako žrút baží po kozom mäse. Ach, môcť tak natiahnuť tetivu a prestreliť mu šípom čierne srdce, vidieť, ako mu z neho vystrekne čierna krv, pozorovať, ako mu oči prestanú žmurkať, stále sa dívajú, ale už nevidia, načúvať jeho chripeniu, zachytiť posledný predsmrtný chrapot, s ktorým sa mu kľúčovito zdvihne hrudník a ktorý povie: Aha, môj skazený duch opúšťa najskazenejšie z tiel, a usmievať sa nad takým osudom, tancovať nad takou stratou! Áno, bažím po tom, stačí mi na to pomyslieť. Ale nie, nezabil som ho.

Bi odžu ri enu a pamo.

Nie všetko, čo vidí oko, by mali ústa vysloviť.

Cela je väčšia ako tá predtým. Cítim pach zaschnutej krvi popravených; počujem ich duchov, stále kričia. V chlebe tu človek dostáva mole, vo vode moč tučta dozorcov a kozy, ktorú pre zábavu trtkajú. Porozprávam ti príbeh?

Som len človek, hoci ma niektorí nazvali aj vlkom. To dieťa je mŕtve. Viem, že starena ti prináša iné zvesti. Hovorí: Vyhlás ho za vraha. Aj keď ja ľutujem len to, že som ju nezabil. Červenovlasá povedala, že to dieťa má plnú hlavu diablov. Ak teda veríš v diablov. Ja verím v zlú krv. Vyzeráš ako muž, ktorý krv nikdy neprelial. A predsa ti krv lipne medzi prstami. Chlapec, ktorého si obrezal, dievčatko príliš malé pre tvojho veľkého... Aha, ako ťa to vzrušuje! Pozrimeže!

Porozprávam ti príbeh.
Na jeho začiatku je Leopard.
A čarodejnica.
Veľký vyšetrovateľ.
Kňaz.

Nie, nezavolaš dozorcov.

Moje ústa by mohli povedať priveľa, kým by ich stihli údermi zavrieť.

No len sa na seba pozri. Muž, ktorý má dvesto kráv a teší ho kúsok chlapčenskej kože a kú dievčatka, ktoré by ešte nemalo byť žiadnemu mužovi ženou. Lebo o to ti ide, všakže? O tú temnú drobnosť, ktorú ti neposkytne ani tridsať vriec zlata, ani dvesto kráv, ani dvesto manželiek. Je to niečo, čo si stratil – ba vlastne ti to vzali. To svetlo, uvidíš ho a chceš ho – nie je to svetlo slnka ani svetlo boha búrky na nočnej oblohe, ale je to svetlo bez poškvurny, svetlo v chlapcovi, ktorý nepozná ženy, v dievčatku, ktoré si si kúpil za manželku, ale nie preto, že by si manželku potreboval, veď máš dvesto kráv, ale chceš manželku, ktorú môžeš roztrhnúť, pretože tú vec hľadáš v dierkach, čiernych dierkach, mokrých dierkach, nedorastených dierkach, tam hľadáš to svetlo, ktoré hľadajú upíri, a ty ho aj získaš, zaobalíš to do obradu – obriezka pre chlapca, manželský styk pre dievčatko –, a keď z nich kvapká krv, sliny, semeno a moč, všetko si to necháš na svojej pokožke, vyberieš sa k stromu iroko a použiješ akúkoľvek dieru, ktorú nájdeš.

To dieťa je mŕtve, všetci sú mŕtvi.

Celé dni som kráčal cez mračná múch nad Krvavým močiarom, cez skaly ostré ako nože na soľných pláňach, kráčal som deň aj noc. Stále na juh, došiel som až do Omorora a nevedel som o tom ani som na to nebdal. Muži ma zajali ako žobráka, považovali ma za zlodeja, mučili ma ako zradcu, a keď sa správa o mŕtvom dieťati dostala do tvojho kráľovstva, zatkli ma ako vraha. Vedel si, že v mojej cele bolo päť mužov? Pred štyrmi dňami. Šatka, ktorú mám na krku, patrí tomu jedinému z nich, ktorý odišiel po dvoch. A dokonca raz možno znovu uvidí na pravé oko.

K tým zvyšným štyrom... dobre si to zapamätaj.

Starci hovoria, že noc je hlúpa. Nesúdi, ale ani pred ničím, čo sa v nej stane, nevaruje. Prvý prišiel k môjmu lôžku. Zobudil som sa na vlastný predsmrtný chrapot – ten muž mi drvil hrtan. Bol nižší ako Ogo, ale vyšší ako kôň. Smrdel ako zabitá koza. Zdrapil ma za krk a zdvihol ma do vzduchu, ostatní muži boli ticho. Pokúsil som sa mu vypáčiť prsty, ale v jeho stisku bol sám diabol. Kopal som ho do prs, bolo to ako kopať do kameňa.

Držal ma vo vzduchu, akoby obdivoval vzácny klenot. Tak silno som ho kolenom kopol do brady, že si odhryzol z jazyka. Pustil ma a ja som sa mu vyrútil hlavou do rozkroku ako býk. Padol, vytrhol som mu nôž, ostrý ako britva, a podrezal som mu hrdlo. Druhý ma chcel chytiť za ruky, ale bol som nahý a klzký. Nôž – môj nôž – som mu zabodol medzi rebrá a počul som, ako mu prasklo srdce. Tretí muž poskakoval a švihal pästami, tancoval okolo mňa ako nočný hmyz, popískoval si ako komár. Aj ja som zaťal ruku do päste a potom som vystrčil dva prsty ako zajačie uši. Blesko vo som mu ich vrazil do ľavého oka a celé som mu ho vytiahol. Zvrieskol. Keď som ho videl jačať na dlážke a hľadať si oko, zabudol som na tých druhých dvoch. Ten tučný za mnou sa rozohnal, ja som sa uhol, on sa potkol, spadol, skočil som, schytil som kameň, ktorý mi slúžil ako vankúš, a mlátil som ho ním po hlave, až kým mu tvár nesmrdela ako mäso.

Posledný muž bol ešte chlapec. Rozplakal sa. Tak sa vydesil, že nevládal ani prosiť o život. Kázal som mu, nech sa v ďalšom živote stane človekom, lebo v tomto nie je ani len červom, a zapichol som mu nôž rovno do krku. Jeho krv sa dotkla dlážky skôr než jeho kolená. Poloslepého muža som nechal nažive, pretože ak máme žiť, potrebujeme počuť príbehy, všakže, kňaz? Vyšetrovateľ? Neviem, ako ťa mám volať.

Ale toto nie sú tvoji muži. Dobré. V tom prípade nemusíš ich vďovám zaspievať pieseň smrti.

Prišiel si si po príbeh a ja mám chuť rozprávať, takže bohovia sa usmiali na mňa aj na teba.

Vo Fialovom meste žil kupec, ktorý tvrdil, že stratil manželku. Zmizla s piatimi zlatými kruhmi, tuctom párov náušnic, dvadsiatimi dvoma náramkami a devätnástimi členkovými retiazkami. *Hovorí sa o tebe, že vieš vyňuchať to, čo by sa radšej nenašlo*, povedal mi. Nemal som ani dvadsať rokov a už dávno som bol vyhnancom z otcovho domu. Ten muž ma považoval za akéhosi loveckého psa, ale povedal som, áno, hovorí sa o mne, že mám dobrý čuch. Hodil mi spodnú bielizeň svojej manželky. Jej stopa bola taká slabá, že takmer vychladla. Možnože vedela, že sa za ňou jedného dňa vydajú lovci, lebo mala chatrč v troch dedinách a nikto nevedel, v ktorej býva. V každom dome bolo dievča, ktoré vyzeralo presne ako ona a dokonca používalo jej meno. Dievčina v treťom dome ma pozvala ďalej a ukázala na stoličku, nech sa posadím. Opýtala sa ma, či som smädny, a kým som stihol odpovedať, že áno, siahla po džbáne s masukovým pivom. Pripomeniem ti, že mám obyčajné oči, ale neobyčajný nos. Takže

keď mi podala džbán s pivom, už som zavetril, že doň naliala jed, ktorý sa volá kobria slina, používajú ho manželky a stratí chuť, keď sa zmieša s vodou. Podala mi džbán, vzal som si ho, chytil som ju za ruku a vykrútil som jej ju za chrbát. Priložil som jej džbán k perám a vrazil som jej ho medzi zuby. Vtedy jej z očí vyhrkli slzy a odtiahol som džbán.

Zaviedla ma za svojou paňou, ktorá bývala v chatrči pri rieke. Môj muž ma tak bil, že zo mňa vypadlo dieťa, povedala jej pani. Mám päť zlatých kruhov, tucet párov náušnic, dvadsaťdva náramkov a devätnásť retiazok na členok. Dám ti to všetko a k tomu noc vo svojej posteli. Vzal som si od nej štyri retiazky na členok a odviezol som ju späť k manželovi, pretože som viac túžil po jeho peniazoch ako po jej šperkoch. Potom som jej poradil, aby prikázala žene z tretej chatrče, nech mu pripraví masukové pivo.

Druhý príbeh.

Raz v noci prišiel môj otec domov a páchol rybárkou. Cítil som ju z neho a tiež som cítil drevo z dosky, na ktorej sa hráva bawo. A ešte krv, ktorá nepatrila môjmu otcovi. Hral bawo, jeho súperom bol binga, majster bawa. Otec prehral. Binga žiadal vyplatenie svojej výhry a môj otec chytil dosku a prerazil ju o majstrovo čelo. Povedal, že bol vo vzdialenej krčme, aby mohol piť, štekliť ženy a hrať bawo. Môj otec mlátil toho muža, až sa prestal hýbať. Potom z baru odišiel. Ale necítil som z neho žiadny pot ani ktoviekoľko prachu, z úst mu nerazilo pivo, nič také. Nebol v bare, ale v brlohu ópiového mnícha.

Takže otec prišiel domov a zakričal, aby som prišiel zo stodoly, kde som býval, pretože z domu ma vyhodil.

„Poď, synak. Zahráme si spolu bawo,“ vyzval ma.

Doska bola na dlážke a chýbalo z nej veľa zrn. Až priveľa, aby sa mohlo dobre hrať. Ale môj otec nechcel hrať, chcel vyhrať.

Bawo určite ovládaš, kňaz. Ak nie, musím ti tú hru vysvetliť. Na doske sú štyri rady jamiek, v každom rade je osem jamiek a každý hráč dostane dva rady. Každý hráč dostane tridsaťdva zrníek, ale my sme mali menej, už si nepamätám koľko. Každý hráč vloží šesť zrníek do jamky nyumba, ale môj otec ich tam vložil osem. Bol by som sa ho spýtal: Otec, hráš to po južansky, keď seješ osem namiesto šiestich? Ale môj otec nikdy nehovorí, keď môže udrieť, a už ma udrel aj za menej. Zakaždým, keď som zasial zrnko, povedal: Beriem – a vzal mi zrnká. Ale zažiadalo sa mu vypiť a pýtal si palmové víno. Moja matka mu priniesla vodu a on ju vytahal za vlasy, pridal dve zauchá a povedal: Do západu slnka tvoja pokožka na tieto

stopy zabudne. Moja matka mu neurobila tú radosť, že by sa rozplakala, tak odišla a vrátila sa s vínom. Vetril som, či nezacítim jed, a keby tam bol, nechal by som to tak. Ale kým mlátil moju matku za to, že vraj používa čary buď na spomalenie svojho starnutia, alebo na urýchlenie jeho veku, nevenoval sa hre. Zasiel som svoje zrnká, dve som dal do jamky rovno na konci dosky a vzal som mu tie jeho. To otca nepotešilo.

„Posunul si hru do fázy mtadži,“ obvinil ma.

„Nie, veď len začíname,“ ja na to.

„Ako sa opovažuješ rozprávať sa so mnou týmto tónom? Hovor mi otec, keď sa rozprávame!“ okríkol ma.

Nič som nepovedal a zablokoval som ho na doske.

Nemal už vo svojom vnútornom rade žiadne zrnká a nemohol urobiť žiadny ťah.

„Podvádzal si,“ vyhlásil. „Na tvojej doske je viac než tridsaťdva zrníek.“

Povedal som mu: „Buď po tolkom víne nevidíš, alebo nevieš počítať. Ty si zasiaľ, ja som ti zrná vzal. Ja som zasiaľ zrná po celom svojom rade a vystaval som múr, ktorý nemáš čím prebiť.“

Kým som stihol dodať čo i len slovo, dal mi pästou. Spadol som zo stoličky a on schytil dosku, chcel ma tresnúť tak ako toho bingu. Ale otec bol už vtedy opitý a pomalý a ja som dlho pozoroval majstrov ngola, ako pri rieke cvičia svoje bojové umenie. Rozohlnal sa doskou a zrnká sa rozleteli k oblohe. Spravil som tri premety vzad, ako som to vídal u nich, a prikrčil som sa ako čakajúci gepard. Obzeral sa, hľadal ma, ako keby som zmizol.

„Vylez, ty zbabelec. Si zbabelý ako tvoja matka,“ povedal. „Preto ma tak baví ponižovať ju. Najskôr zbijem teba, potom zbijem ju za to, že ťa vychovala, a potom vás oboch poznačím, aby ste si zapamätali, že vychovala chlapca, aby bol milenkou mužov,“ vyhlásil.

Zúrivosť je oblak, ktorý mi zakaždým vyprázdni myseľ a začierni srdce. Vyskočil som a vykopol som oboma nohami do vzduchu, viackrát, čoraz vyššie.

„Aha ho, skáče ako zviera,“ utrúsil.

Vrhol sa na mňa, ale už som nebol chlapec. V malom dome som vyrazil do protiútoky, zaprel som sa rukami o zem, z mojich nôh boli ruky, vyšvihol som sa hore, celé telo som ako koleso rozkrútil s nohami vo vzduchu, pritočil som sa k nemu, zovrel som ho lýtkami okolo krku a prudko som ho strhol na zem. Hlavou narazil o dlážku, až to zadunelo a prasklo a vonku to začula moja mama. Vbehla dnu a vykričkla.

„Pust' ho, dieťa. Oboch si nás zničil.“

Pozrel som na ňu a odpľul som si. Potom som odišiel.

Tento príbeh má dva konce. V prvom som mu nohami zovrel krk, strhol som ho na zem a zlomil som mu väzy. Zomrel rovno na dlážke, mama mi dala päť mušlí kaurí a cirok v palmovom liste a poslala ma preč. Povedal som jej, že si so sebou nevezmem nič, čo mu patrilo, ani len odev.

Druhý koniec je taký, že mu nezlomím väzy, ale aj tak si pri páde udrie hlavu o zem, rozbije si ju a krváca. Preberie sa ako imbecil. Mama mi dá päť mušlí kaurí a cirok v banánovom liste a povie: Odíď odtiaľto, tvoji strýkovia sú ešte horší ako on.

Aj moje meno bolo otcovým majetkom, tak som ho zanechal pri jeho dverách. Otec sa odieval do pekného rúcha, nosil hodváb z krajov, ktoré nikdy nevidel, obúval si sandále mužov, ktorí mu dlžili peniaze, robil, čo mohol, aby zabudol, že pochádza z kmeňa v riečnom údolí. Ja som si z otcovho domu nevzal nič, čo by mu patrilo, nič, čo by mi ho pripomínalo. Skôr než som odišiel, ozvalo sa volanie starých zvykov, a mal som sto chutí vyzliecť si aj poslednú nitku. Získať mužskú vôňu, radšej smrdieť ako zaváňať voňavkami mestských žien a eunuchov. Ľudia si ma premeriavali s pohrdaním, aké si vyhradzuju pre obyvateľov močiara. Do mesta či do spálne som vrážal so skloneným čelom ako plemenné zviera. Lev nepotrebuje rúcho. Ani kobra. Odišiel som do Ku, odkiaľ pochádzal môj otec, vybral som sa tam, hoci som nepoznal cestu.

Volajú ma Stopár. Kedysi som mal meno, ale dávno som ho zabudol.

Tretí príbeh.

Panovníčka jedného západného kráľovstva rozhlásila, že mi dobre zaplatí, ak nájdem jej kráľa. Dvorania ju pokladali za šialenú, lebo kráľ bol už nebohý, utopil sa pred piatimi rokmi, ja však viem, ako sa hľadajú mŕtvi. Vzal som od nej zálohu a vydal som sa tam, kde žijú utopenci.

Dlho som kráčal, až som našiel pri rieke usadenú starenu s dlhým oštepom. Okolo temena jej splývali biele vlasy, temeno mala holé. Tvár jej rozrývali vrásky hlboké ako chodníky v lese a spomedzi žltých zubov vychádzal smradlavý dych. Hovorí sa o nej, že každé ráno vstáva mladá a krásna, napoludnie dozrieva do krásy, so súmrakom zostarne na babizňu a o polnoci zomrie, aby sa o hodinu opäť zrodila. Hrb na chrbte jej prevyšoval hlavu, ale oči jej iskrili, takže myseľ mala jasnú. Ryby doplávali až k hrotu jej oštepú, ale nikdy nie ďalej.

„Prečo si prišiel na toto miesto?“ spýtala sa ma.